

Т.М. Меленчук

студ. IV курсу

спеціальність «Право»

Науковий керівник: к. ю. н., доц. К.Ю. Кармазіна

ПІДСТАВИ ДЛЯ УЧАСТІ ПРОКУРОРА В ГОСПОДАРЬСЬКОМУ СУДОЧИНСТВІ УКРАЇНИ

Чинне господарсько-процесуальне законодавство України називає з-поміж інших учасників господарського судочинства прокурорів та передбачає вичерпне коло підстав для їх участі в процесі.

Втім, оскільки судова практика з цього питання є надзвичайно непередбачуваною та суперечливою, аналіз підстав для участі прокурора в господарському судочинстві потребує подальшого розвитку в юридичній науці.

Основним джерелом права, що закріпило можливість прокурора представляти інтереси держави в суді, стала Конституція України [1, ст. 131].

Натомість Закон України «Про прокуратуру» деталізує підстави участі прокурора в господарському судочинстві: має місце порушення або існує явна загроза порушення інтересів держави і орган, до якого віднесені відповідні повноваження, не здійснює або неналежним чином здійснює захист інтересів держави, або такий орган взагалі відсутній.

Та чи кожен прокурор має право захистити інтерес держави? Ні, правом подавати заяву до суду наділений лише Генеральний прокурор, його перший заступник та заступники, керівники обласних та окружних прокуратур, їх перші заступники та заступники, прокурори Спеціалізованої антикорупційної прокуратури. При цьому прокурор повинен обґрунтувати своє бачення та надати всі належні докази, аби довести суду, що він має належні підстави для захисту інтересів держави [2, ст. 23, 24].

Господарський процесуальний кодекс України (далі – ГПК) зобов'язує прокурора, який звертається до суду в інтересах держави, обґрунтувати в чому полягає порушення інтересів держави, необхідність їх захисту, законодавчі підстави для звернення до суду, а також зазначити орган, уповноважений державою здійснювати відповідні функції у спірних правовідносинах [3, ст. 53].

Проте, як показує практика, у більшості випадків судді приходять до висновку, що прокурор не довів підстав для своєї участі у справі або суддя не побачив порушених інтересів держави. Це призводить до відмови у відкритті провадження.

Авторка не погоджується з подібною позицією законодавця, оскільки вважає, що в справах, які стосуються порушення державного інтересу, навпаки потрібно надати більше можливостей для участі прокурора. Адже лише через суб'єктивну думку окремо взятого судді про те, що в прокурора немає належних підстав для участі у процесі, не буде детально вивчена справа, що може призвести до значної втрати коштів державного бюджету.

Втім, є й інша сторона медалі, про яку говорить Європейський суд з прав людини (далі – ЄСПЛ), зазначаючи в своїх рішеннях, що одна лише участь прокурора або іншої особи рівнозначної посади може розглядатися як порушення пункту 1 статті 6 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод [4]) (наприклад, рішення у справі «Martinie v. France» [5]). Оскільки прокурор, висловлюючи думку з процесуального питання, зачіпає одну зі сторін спору, його участь може створювати для сторони відчуття нерівності (рішення у справі «Kress v. France» [6], «Menchinskaya v. Russia» [7]).

Втім, як відомо, до поля зору Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ) не входить захист юридичних осіб публічного права та державних інституцій. Їх захист можливий лише на національному рівні країн-учасниць Ради Європи. Тож саме для їх захисту в Україні, на думку автора, існує система органів прокуратури. Тож коли йде мова про спори між юридичними особами та органами державної влади, то при порушенні укладених між сторонами домовленостей (несплата за користування земельною ділянкою, що перебуває у державній власності, прострочення виконання інших видів зобов'язань тощо) відбуваються значні недоотримання коштів до держави. Тому існування простого, однозначного та дієвого механізму притягнення до господарсько-правової відповідальності винних у недоотриманні державою належних їй коштів осіб є вкрай важливим для України, адже це дозволить звернути стягнення на кошти боржника, а в разі їх відсутності – на його майно.

Отже, задля покращення фінансового становища держави та в цілому для більшої захищеності інтересів держави пропоную внести зміни до ГПК шляхом спрощення доступу прокурора до господарського судочинства та запровадження колегіального розгляду справ про захист інтересів держави.

Список використаної літератури

1. Конституція України : Основний Закон України від 28.06.1996 № 254к/96ВР: станом на 01.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 12.05.2022).
2. Про прокуратуру : Закон України від 14.10.2014 № 1697-VII: станом на 07.05.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text> (дата звернення: 12.05.2022).

3. Господарський процесуальний кодекс України : Закон України від від 06.11.1991 № 1798XII: станом на 15.12.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12#Text> (дата звернення: 12.05.2022).
4. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (з протоколами) від 04.11.1950: станом на 01.08.2021. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (дата звернення: 12.05.2022).
5. Рішення Великої палати ЄСПЛ у справі «Мартіньє проти Франції» від 12.04.2006, заява № 58675/00. URL: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22dmdocnumber%22:\[%22794148%22\],%22itemid%22:\[%22001-73196%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22dmdocnumber%22:[%22794148%22],%22itemid%22:[%22001-73196%22]}) (дата звернення: 12.05.2022).
6. Рішення ЄСПЛ у справі «Крес проти Франції» від 07.06.2001, заява № 39594/98. URL: <http://eurocourt.in.ua/Article.asp?AIdx=386> (дата звернення: 12.05.2022).
7. Рішення ЄСПЛ у справі «Менчинська проти Росії» від 15.01.2009, заява № 42454/02. URL: <http://lawyer.khpg.org/45/1233046517> (дата звернення: 12.05.2022).